

UCHWAŁA NR 1/2021

RADY NARODOWEJ AGENCJI WYMIANY AKADEMICKIEJ

z dnia 15 stycznia 2021 roku

w sprawie wysokości stypendiów

w Programie im. Stefana Banacha w roku 2021

§1

Rada Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej po zapoznaniu się z uwagami Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 stycznia 2021 r. do projektu Programu im. S. Banacha i przedyskutowaniu zawartych w nich postulatów wyraża następujące stanowisko.

§2

Rada z pełnym uznaniem przyjmuje i podziela pogląd MSZ, że liczba stypendiów fundowanych przez Polskę w ramach pomocy rozwojowej nie jest adekwatna do wielkości, możliwości i stopnia zamożności naszego kraju. Jednocześnie wyraża głębokie przekonanie, że właściwym sposobem zwiększenia tej liczby jest podniesienie wysokości środków budżetowych służących temu celowi, a nie obniżenie wysokości jednostkowej wysokości stypendium, którego poziom jest, zdaniem Rady, aktualnie określony na poziomie właściwym. Rada NAWA wielokrotnie prowadziła dyskusję nad uwarunkowaniami i kryteriami, jakie powinny być brane pod uwagę przy jego wyznaczaniu i z całym przekonaniem podtrzymuje zajmowane wcześniej stanowisko, że wysokość takiego stypendium powinna być określana przede wszystkim w odniesieniu do podstawowych, niezbędnych kosztów utrzymania się studenta w Polsce.

§3

Dokonując ustaleń wysokości stypendium należy, zdaniem Rady, mieć na względzie także następujące okoliczności.

1. Pomoc rozwojowa kierowana jest do studentów z krajów o relatywnie niskim poziomie zamożności i dlatego w odniesieniu do nich nie byłoby zasadnym założenie, że mogą i powinni oni uzupełniać otrzymywane stypendium także środkami własnymi (jak czyni się to w odniesieniu do beneficjentów niektórych innych programów mobilnościowych).

2. Obniżenie stypendiów oferowanych w ramach pomocy rozwojowej prowadziłoby do niespójności w zasadach programów Agencji, którym można byłoby postawić zarzut dyskryminacji osób pochodzących z krajów mniej zamożnych. Tymczasem, Rada nie widzi podstaw do przyjęcia, że studenci z takich krajów zasługują na stypendia w niższej wysokości niż oferowane studentów z krajów lepiej rozwiniętych ekonomicznie. Koszty utrzymania są dla wszystkich studentów zagranicznych odbywających studia w Polsce podobne, nie istnieją obiektywne racje ze względu na które należałoby zakładać, że osoby z krajów objętych pomocą rozwojową „zasługują” na niższy standard życia w Polsce, niż beneficjenci innych programów stypendialnych, a ich możliwości przeznaczenia na sfinansowanie pobytu w Polsce środków własnych są relatywnie mniejsze.
3. Rada nie uznaje za zasadny postulat, aby wysokość stypendium ustalona została w takiej wysokości, która niejako zakładałaby konieczność dodatkowej pracy w okresie studiów przez stypendystę. Stypendia im. Stefana Banacha są świadomie zaprojektowane tak, aby miały charakter prestiżowy, budowały wizerunek Polski zagranicą i by adresowane były do najlepszych i najbardziej uzdolnionych kandydatów. Zamierzeniem Agencji jest kształcenie na możliwie najwyższym poziomie osób, które w przyszłości współtworzyć będą elity intelektualne i rozwojowe krajów swojego pochodzenia. Konieczność łączenia studiów z dodatkową pracą, zwłaszcza zakładana już w samym programie nie służy temu celowi i może przyczynić się do traktowania studiów w Polsce jako pretekstu, aby uzyskać możliwość podjęcia pracy i poprawy swojego położenia ekonomicznego. Nie tylko wypaczałoby to centralną ideę programu im. Stefana Banacha, ale także stwarzałoby ryzyko odebrania takiego gestu (obniżenia wysokości stypendiów), jako świadczącego o intencji przyciągania do Polski raczej potencjalnych pracowników na potrzeby wewnętrzne, niż stwarzania warunków kształcenia wiodących specjalistów w dziedzinach objętych programem, tak aby zasilali kapitał intelektualny swojego kraju i przyczyniali się do wzmocnienia pozytywnego wizerunku Polski w swoich środowiskach.
4. Rada zwraca jednocześnie uwagę, że możliwość uzyskiwania dodatkowych dochodów z dorywczej pracy dla studentów staje się obecnie znacznie bardziej problematyczne z uwagi na restrykcje związane z epidemią Covid-19 oraz możliwymi następstwami przedłużających się ograniczeń w funkcjonowaniu gospodarki. Zapewnienie sobie tego rodzaju dochodów stało się znacznie trudniejsze także dla studentów polskich. Trudny do przewidzenia okres powrotu do koniunktury gospodarczej i związanej z nią wysokiej chłonności rynku pracy na pracowników poszukujących zajęć możliwych do pogodzenia z wymagającymi (zwłaszcza dla cudzoziemców) kierunkami studiów

wyższych stanowi dodatkowy, istotny argument przeciwko ewentualnemu obniżeniu wysokości stypendiów oferowanych w ramach programu im. S. Banacha.

5. Zdaniem Rady nie jest przekonujące posługiwanie się wyrzykowymi danymi porównawczymi, które mogą wskazywać, że istnieją kraje, w których stypendia w ramach pomocy rozwojowej ustalone zostały na jeszcze niższym poziomie niż w Polsce. Przede wszystkim dane takie powinny uwzględniać całokształt świadczeń i ulg oferowanych takim stypendystom (jak np. bezpłatną lub dofinansowaną akomodację itp.). Ponadto, powinny mieć charakter znacznie szerszy – pokazujący wysokość stypendiów ustalonych w Polsce na tle co najmniej grupy krajów o podobnym do Polski poziomie zamożności, odniesienie takich kwot do przeciętnych wynagrodzeń, kosztów życia etc. Jedynie w ten sposób możliwe jest przekonujące wykazanie, że ustalone przez Agencję stawki istotnie odbiegają od odpowiednich standardów europejskich. Tymczasem z naszego rozeznania dokonanego w krajach europejskich o podobnych kosztach życia i zbliżonym poziomie szkolnictwa wyższego wynika, że trudno znaleźć ofertę stypendialną o wysokości niższej, niż ta oferowana przez NAWA. Agencja czeska dla obywateli z krajów rozwijających się oferuje stypendia wynoszące 2500 zł miesięcznie, w Estonii stypendia wynoszą około 1600 zł, a niemieckie DAAD ma stawkę stypendialną na poziomie około 3300 zł. Wszystkie te kraje oferują w ramach programów stypendialnych także zwolnienie z opłat za kształcenie. Wydaje się więc, że przykład Węgier jest raczej ewenementem w środowisku akademickim Europy Środkowej.

§4

Uwzględniając powyższe Rada Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej z całym przekonaniem rekomenduje pozostawienie obecnej wysokości stypendiów oferowanych w ramach programu im. Stefana Banacha na niezmiennym poziomie. Jednocześnie Rada widzi potrzebę przemyślenia przez Agencję sposobów, w jakie uczestniczące w programie uczelnie mogłyby dodatkowo udzielać wsparcia beneficjentom stypendiów, w postaci np. częściowych lub pełnych zwolnień z kosztów zakwaterowania w domach studenckich bądź innych podobnych udogodnień mogących stanowić „wkład własny” uczelni w udzielanie pomocy studentom z krajów objętych pomocą rozwojową (będącej zarazem dla uczelni korzyścią w postaci możliwości pozyskiwania zdolnych studentów uwzględnianych w algorytmie subwencji jako stypendystów NAWA).

NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ

Dr hab. Tomasz Piętrzykowski prof. UŚ

Przewodniczący Rady NAWA

A large, stylized handwritten signature in blue ink, written over a horizontal line. The signature is highly cursive and loops around the line.